

Eesti Rahvusfondi inimõiguste-aktsioonid

Helsingi kokkulepe kahtlematult elustas opositsionääride tegevust nii N.Liidus, ühes arvatud Baltikum, kui ka mujal raudeesriide taga. Belgradi konverentsi puhul on balti rahvusgrupid huvitatud olnud, et Balti riikide küsimus, eriti inimõiguste rikkumised Eestis ja teistes Balti riikides kõne alla võetaks. Teatud lootusi selleks on andnud president Carter'i poliitika inimõiguste küsimuses, mida kongress on heaks kiitnud.

Rahvusfond on pikemat aega võidelnud inimõiguste taastamise eest kodumaal. Helsingi kokkuleppes ja sellele eelnenud nõupidamistel ning käimasoleval Belgradi konverentsil on inimõiguste küsimustele osutatud rohkesti tähelepanu. Selle tõttu on ka ERF-i tegevus olnud suunatud Julgeoleku- ja koostöökonverentsi jälgimisele. Lisaks inimõiguste küsimusele on N.Liit selle konverentsiga taotlenud lõplikku tunnustust teistelt riikidelt oma senistele vallutustele ja Balti riikide okupeerimisele. See tal ei õnnestunud Helsingis, neid taotlusi ta saab jätkama Belgradis.

Eesti Rahvusfondi kui Informatsioonikeskuse (Estonian Information Centre) aktsioonid inimõiguste küsimuses ühenduses Belgradi konverentsiga on olnud järgmised.

K.a. aprillis ilmus mag.jur. Artur Mägi brošüür: "Conference at Helsinki and its aftermath", ("Helsingi konverents ja selle järelkaja"). Autor analüüsib Helsingi konverentsi deklaratsiooni ja selles esitatud lubadusi ilma kohustusega neid täita. Autori arvates on N.Liit väga tundlik lääne arvustuse suhtes. Sellepärast oleks vaikimine läänes suur eksitus. Lisadena on brošüüris toodud nn. Brežnevi doktriin ja kokkuvõtte Sovjetist lahkunud prof. Ernst Kohlmani hiljutisest kriitikast Sovjeti kohta.

Eesti Rahvusfondi poolt koostati koostöös teiste ikestatud rahvaste esindajatega apell: Nõuame inimõigusi Baltimaades, inglise, saksa, rootsi ja eesti keeles. Apellis, mis käsitleb vägivalda ja inimõiguste rikkumisi Baltikumis öeldakse, et N.Liidus kirjutatakse küll alla rahvusvahelistele kokkulepetele inimõiguste kohta, kuid samal ajal jälitatakse ja vahistatakse nende õiguste taotlejaid, ka juhitakse eriti tähelepanu organiseeritud terrorile N.Liidus j.m. opositsionääride vastu.

Augusti lõpul ilmus brošüür (72 lhk.): "Documents from Estonia on the Violation of Human Rights" (Dokumendid Eestist inimõiguste rikkumise kohta). Selles brošüüris on avaldatud ka Belgradi kokkutuleku eel läände jõudnud kiri, mis saadetud USA kongressi Euroopa Julgeoleku komisjonile, ÜRO inimõiguste komisjonile ja Amnesty Internatsionaalile.

Brošüüris on uuesti trükitud varem läände saabunud memorandumid ja apellid, Tallinna kohtuprotsessi täielik kirjeldus koos kaebealuste fotodega j.m.

Selles on toodud ka EELK peapiiskopi memorandum: "Helsingi deklaratsioon ja Balti riigid" ja president Konstantin Pätsi kirjad Nõukogude Liidu vangistusest. Brošüür annab kokkuvõtte inimõiguste rikkumisest Eestis ja teistes Balti riikides.

Belgradi konverentsist osavõtvatele lääneriikide valitsustele koostati enne konverentsi eriline dokumentide mapp (127 lhk.) "Documents from Estonia on the Violation of Human Rights in connection with the Conference on Security and Co-operation in Europe" See mapp sisaldas hiljem trükitis avaldatud brošüüris toodud dokumentidel lisaks veel muid dokumente ja materjaale, mis iseloomustavad poliitilist olukorda, inimõiguste rikkumisi, terrorit ja miljöõ reostamist Eestis ja teistes Balti riikides.

Ülalnimetatud materjalid on mitmes järgus saadetud koos apelli ja lisadega Belgradi konverentsist osavõtivatele lääneriikide valitsustele, parlamendi liikmetele, pressile ja teistele üle 2000-des eksemplaris.

Eesti Rahvusfondi kulud aktsioonidega julgeolekukonverentsiga ühenduses tõusevad üle 30 tuhande rootsi krooni.

Eesti Rahvusfondile on saabunud rida vastuseid, milledest siin ära toome mõned, mis näitavad jätkuvat huvi rahvusvahelisel foorumil Baltikumi küsimuste vastu. Seniste kogemuste najal võib oodata veel uusi vastuseid, mis võivad saabuda suure hilinemisega.

Senini on vastanud teiste hulgas, Belgia, Rootsi ja Kanada peaministrid, Saksa Liidu kansler ja Sweitsi Konfederatsiooni president.

Huvitavamad on USA kongressi Euroopa julgeoleku ja koostöö komisjoni vastus, kes tänab väärtusliku lisamaterjali eest ja ÜRO Inimõiguste komisjoni vastus Genfist. Selle komisjoni osakonna juhataja teatab Genfist, et ERF-i kiri tuleb käsitlemisele vastavalt protseduurile, mis ettenähtud ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu resolutsioonides (nr.728F 30 juuli 1959, nr 1235, 6 juuni 1967, nr 1503, 27 mai 1970, nr 1 (XXIV), 13 august 1971). Ühtlasi juhitakse vastuses tähelepanu sellele, et koopia saabunud kirjast saab saadetud vastava maa asutistele ja kokkuvõtte vastusest saab salajaselt teatavaks tehtud inimõiguste komisjonile ja selle Diskrimineerimise tõkestamise ja minoriteetide kaitse alakomisjonile.

Nagu eeltoodust ilmneb, on N.Liidule Inimõiguste Komisjoni poolt ametlikult saadetud edasi ERF-i materjalid. Muidugi on vähe lootust, et N.Liit reageeriks esitatud süüdistustele inimõiguste rikkumisest Eestis ja teistes Balti riikides, kuid nagu mag.jur. Artur Mägi ütleb on N.Liit väga tundelik lääne arvustuse suhtes.

Eesti Rahvusfondi inimõiguste aktsioonid ühenduses Belgradi konverentsiga jätkuvad.

Stockholmis 11 sept. 1977.